

НЕКРОЛОГ

ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА ЛУК'ЯНОВА

15 серпня 2014 р. на 92 році пішла з життя почесний директор Інституту педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України, заслужений діяч науки і техніки УРСР, лауреат державних премій УРСР, СРСР та України у галузі науки і техніки, академік НАН і НАМН України, РАМН та Американської академії педіатрів, доктор медичних наук, професор Олена Михайлівна Лук'янова.

Після закінчення у 1949 р. Київського медичного інституту (нині — Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця) О. М. Лук'янова працювала в Українському науково-дослідному інституті охорони материнства і дитинства (нині — Інститут педіатрії, акушерства та гінекології НАМН України) спочатку молодшим, потім старшим науковим співробітником, керівником педіатричного відділу, в 1966-79 рр. — заступником директора з наукової роботи, в 1979-2005 рр. — директором інституту, а від 2005 р. — почесним директором.

О. М. Лук'янова створила українську школу з вивчення кальцій-фосфорного гомеостазу та систем його регуляції в різні вікові періоди життя дитини в нормі і при патології та пов'язаних із цим багатьох клінічних, біохімічних і фізіологічних порушень. Нею виявлено складні механізми розвитку захворювань, у генезі яких лежать різнопланові порушення кальцій-фосфорного обміну, розроблено нову класифікацію, створено сучасні методи профілактики та лікування цих хвороб. Уточнено важливі ланки порушень метаболізму кісткової тканини залежно від віку дитини, виду соматичної патології, впливу несприятливих екологічних чинників на організм дитини, що стало основою для розробки нових ефективніших методів профілактики та лікування різноманітних захворювань кісток і гіпокальціємічних станів у дітей. За участі О. М. Лук'янової створено новий препарат "Відеїн-3", який широко впроваджено у практику охорони здоров'я дітей і вагітних жінок.

О. М. Лук'янова також створила наукову школу дитячої гастроентерології. Нею розкрито окремі механізми формування хронічних захворювань шлунка, кишечника, печінки, жовчовивідних шляхів і підшлункової залози у дітей, розроблено ефективні схеми їх патогенетичної терапії і профілактики. Створено нові продукти лікувального харчування для дітей з патологією органів травлення. Розроблено і впроваджено в практику охорони здоров'я сучасні методи ендоскопічного та ультразвукового дослідження органів травлення у дітей.

Під керівництвом О. М. Лук'янової проведено унікальні дослідження впливу наслідків радіаційного опромінення на стан біологічної системи "мати-плід-дитина", вивчено особливості виникнення стохастичних і нестохастичних ефектів в організмі майбутньої матері та її дітей. Вона розробила діагностичні критерії та лікувально-профілактичні комплекси для дітей і жінок з радіаційно-контрольованих районів України, які зазнали дії гострого або пролонгованого опромінення малими дозами.

Протягом багатьох років Олена Михайлівна була головним консультантом дитячих клінік і дитячої консультативної поліклініки Інституту педіатрії, акушерства та гінекології НАМН України. О. М. Лук'янова — видатний лікар-педіатр з досвідом багаторічної практичної роботи в дитячій клініці. Профіль її лікарської допомоги був надзвичайно широким і включав, зокрема, консультування важкохворих дітей усіх вікових груп з різними захворюваннями, керування складними лікарськими консиліумами як в інституті, так і за його межами.

О. М. Лук'янова була автором понад 600 наукових праць, у тому числі 18 монографій, 10 посібників і підручників, а також 18 авторських свідоцтв і патентів України. Серед монографій останніх років слід відзначити "Сучасні уявлення про склерогенез як процес розвитку та прогресування хронічної патології у вагітних і дітей" (2001), "Ревматоидный артрит у детей" (2002), "Медицина дитинства" (2002), "Ионизирующее излучение и иммунная система у детей" (2003), "Чернобыльская

катастрофа: состояние здоровья женщин и детей” (2003) “Чернобыльская катастрофа: состояние костной системы у детей в ante- и постнатальном периоде жизни” (2005 р.); “Витамин D и его роль в обеспечении здоровья детей и беременных женщин” (2005 р.), “Экосистема великого промышленного міста України та діти першого року життя” (2005 р.).

Під керівництвом О. М. Лук'янової було підготовлено 25 докторів і 58 кандидатів наук.

О. М. Лук'янова була президентом Асоціації педіатрів України, членом виконкому Міжнародної асоціації педіатрів, членом Всесвітньої асоціації перинатологів, Європейської асоціації перинатологів, Спостережної ради благодійного фонду “Україна — дітям”, Президії Національної академії медичних наук України, Державної комісії з присудження Державних премій України в галузі науки і техніки, головою Комітету з біоетики при Президії НАМН України, Українського комітету міжнародного руху “Лікарі за запобігання ядерної війни”, Дитячого фонду України, Координаційних рад НАМН України Національної програми “Діти України” і Національної програми “Репродуктивне здоров'я 2001-2005”, а також проблемної комісії “Вікові особливості дитячого організму в нормі і патології” МОЗ України. Вона була головним редактором журналів “Перинатологія та педіатрія” і “Здоров'я жінки”, заступником головного редактора журналу “Педіатрія, акушерство і гінеко-

логія”, членом редколегії “Журналу Національної академії медичних наук України”.

О. М. Лук'янова була нагороджена орденами Вітчизняної війни I ступеня, “За мужність”, Трудового Червоного Прапора, Жовтневої революції, Княгині Ольги III ступеня, 15 медалями за трудову діяльність та участь у Великій Вітчизняній війні, срібною Георгіївською медаллю “Честь, слава, труд”, Пам'ятною медаллю “За заслуги в розбудові економіки та вагомий внесок у створення міжнародного іміджу України”, Почесною грамотою Верховної Ради України, дипломом Міжнародного академічного рейтингу “Золота фортуна” та відзнакою “Почесний громадянин міста Києва”. О. М. Лук'янову нагороджено також дипломом Кембриджського міжнародного біографічного інституту “Міжнародний діяч охорони здоров'я 2003”, “Міжнародним призом миру” Американського біографічного інституту та Об'єднаної конвенції з питань культури США; має міжнародні відзнаки “Золотий Меркурій”, “Нагорода тисячоліття за заслуги перед людством”, а також почесну відзнаку “Свята Софія” за особистий внесок у відродження духовності, національної науки і культури.

Світла пам'ять про Олену Михайлівну — видатного вченого, лікаря та організатора науки — завжди буде жити в серцях її колег, численних учнів та всіх, хто спілкувався з нею.